अग्निकाष्ठादिनयन (agnikāṣṭhādi-nayana) *n.* carrying of fire, fire-wood etc. न च शूद्रेण श्मशानं प्रति अग्निकाष्ठादिनयनं कार्यम् Mitā. 323.24 (*on* 3.2)

अग्निकीट (agnikīṭa) *m.* a kind of poisonous insect वल्गुलि: शंबुकस्तथा । अग्निकीटश्च विज्ञेया द्वादश प्राणनाशना: SuśruS. v. 8.17; (कीटा:) अग्निकीटश्च संकीर्णा द्वादश प्राणनाशना: Aṣṭāsaṁ. ii. 353.13 (6.43)

अग्निकीलक (agni-kīlaka) *m.* sacrificial post यूप: स्याद्यज्ञ(v. l. दग्नि) कीलक: AbhidhāCin. 824.

अग्निकुक्कुट (agni-kukkuṭa) *m.* **1** fire-brand अथाग्निकुक्कुट: TrikāŚe. i. 1.68 (comm. अग्ने: कुक्कुट इव रक्तवर्णस्फुलिङ्गत्वात् ज्वलदग्निव्याप्ततृणपुञ्ज:) कुक्कुटस्ताम्रचूडे···वाग्निकुक्कुटे ViśvaLoK. 80.38.

अग्निकुण्ड (agni-kuṇḍa) *n.* **1** pit (or enclosed place) for sacred or domestic fire, fire-pit मध्ये निम्नं षडङ्गुलमग्निकुण्डं कृत्वास्मिन् गृहस्थोऽग्निमौपासनमाधाय नित्यं जुहोति VaikhāGS. 1.8; 4.1; पूर्वोक्तविधिनाग्निकुण्डं कुर्यात् VaikhāDS. ii. 1.7; ii. 3.5; (दिव्य: पुरुष:) अग्निकुण्डात्समुत्थित: MahāBhā. v. 149.20; द्रुपदस्य प्रिया पुत्री··· । अग्निकुण्डात्समुद्भूता द्रौपदी MahāBhā. iv. 1134*(2); iv. 357*(2); तत्र त्रीण्यग्निकुण्डानि येषां मध्ये च जाह्नवी MahāBhā. iii. 83.69; MatsyaP. 110.4; AgniP. 111.2; PadmP. i. 47.4; कृत्वाग्निकुण्डम्···अग्निं चतुरो मासान् ज्वालयेत् MahāBhā. xiv. App. 4 (1316); VṛGautaSm. 549.22(7); देवदेवेश: अग्निकुण्डादुपागत: VāyuP. i. 30.171; यत्स्पर्शादिति किम् ? अग्निकुण्डस्योपासनं सुखम् JaineVyā. 129.25 (*on* ii. 3.98); (स:) अग्निकुण्डाद्विनिर्यातमथालोकत लक्ष्मणम् PadmP.(Ra.) 123.13; अग्निकार्यप्रसिद्ध्यर्थमग्निकुण्डं समाश्रयेत् ParaS. 8.26; 8.15; तस्य रथोऽग्निकुण्डात् । आविर्भविष्यति RāmC. App. ii. 39.20; उदग्भागेऽग्निकुण्डस्य स्तृणीयाद्दर्भसंचयम् LakṣmīT. 40.53; सीता ··· । अग्निकुण्डं विवेश BṛKathāK. 89.5; 10.92; 78.107; राजाग्निकुण्डमाधाय ··· ज्वलदग्निं विवेश BrahmVaiP. iv. 11.32; iv. 40.18; ViṣṇuDhaP. ii. 109.9; अग्निकार्यं तत: कुर्युरग्निकुण्डेषु वै द्विजा: BhaviP. 201B.32 (i. 136.25); अग्निकुण्डानि ··· देवतृप्तिकराणि GaṇeP. i. 40.11; ii. 36.8; तच्छिर: ··· दक्षस्य ··· । अग्निकुण्डे प्रचिक्षेप वीरभद्र: ŚivaP. ii(2). 37.61 (116A.2); वेदिं कुर्यात्तु चोक्तवत् । तदग्रे चाग्निकुण्डं स्यात् MānaSā. 70.12; यागसदनम् ··· । कारयेदग्निकुण्डेन···समन्वितम् MālinīT. 8.2; ĪśānŚiPa. i. 6.1; अग्निकुण्डात् ··· शंसन्ति विचित्रं यस्य संभवम् KathāSaSāg. viii. 6.239; i. 8.18; सार्वकामिकमिदं शाश्वतिकमग्निकुण्डम् KaumuMi. 10.14 (18); अयं मकरन्द: ··· मयास्मिन्नग्निकुण्डे कामदेवपुरतो व्यापादयितुं गवेषित: KaumuMi. 10.17 (26); नि:शेषकर्मसमिधामग्निकुण्डमिवोल्वणम् । आदत्ताराात्रिकम्···राजदीपक: TriṣaŚaPuC. i. 5.395; i. 5.760; i. 6.644; अग्निकुण्डात् त्रयाणामग्नीनां प्रणयनमुद्धरणं कृत्वा HārLa. 138.15; यद्यात्मानं तव प्रिया । नृप क्षिपत्यग्निकुण्डे तज्जीवस्यन्यथा न हि PārśvC. 7.399; अग्निकुण्डं प्रदक्षिणीकृत्य ··· निजस्थानं गच्छ SimhāDvā. 220.12 (17); PurāPraSaṁ. 103.11; निरियाय धन्या पुण्येति देवीद्वयमग्निकुण्डात् Rāṣṭrau. 3.5; KathāK. 34.23; 35.5; 35.10; अग्निकुण्डात् समुद्भवरूपो वावतारविशेषात्मा प्रादुर्भाव: LalitāSaBh. 4.24 (*on* 2); 29.5 (*on* 52); 29.11 (*on* 52); **2** a kind of weapon छिन्नांश्च तोमरांश्चापान्···कक्ष्या:···शक्तीश्च पताका:···तूणीराण्यथ यन्त्राणि । अग्निकुण्डानि शुभ्राणि (पतत: पतितांश्चैव पश्याम:) MahāBhā. vi. 50.50; तोमरै:···। कक्ष्याभिरग्निकुण्डैश्च यन्त्रै:···। शक्तिभि:···तूणीरै: ··· चापै: ··· पताकाभि: (संछन्ना पृथिवी रेजे) MahāBhā. vii. App. i. 21 (11); (राक्षसस्य चरान्) अग्निकुण्डायुधान्···। ददर्श स: Rāmā. v. 3.28; **3** name of a place of pilgrimage सुपर्णासंगमं नाम काद्रवासंगमं तथा ।···अग्निकुण्डं च तत्रैव BrahmP. 100.2; लिङ्गानां पञ्चकोटय:···अदृश्या: सागरे कृता: । अग्निकुण्डं च तत्रैव SkandP. vii(1). 29.93; *m.* **1** name of a hell (विद्धि) अग्निकुण्डमिति ख्यातम् ··· नरकम् MahāBhā. xiii. App. i. 15 (2704); अस्त्यग्निकुण्डो नाम नरक: ŚikṣāSa. 75.3; **2** name of one of the sons of Bharata अहं नाट्यवेदम्···। पुत्रानध्यापयामास···शाण्डिल्यं चैव वात्स्यं च···। अग्निकुण्डाज्यकुण्डौ NāṭyaŚā. 1.34.

अग्निकुण्डचितसीमन् (agnikuṇḍacita-sīman) *adj.* whose boundaries (i. e. borders) are covered with sacrificial fire-pits अस्त्यवन्तिषु विप्राणामधिवास: कपिष्ठल: । अग्निकुण्डचितसीमा BṛKathāŚloSaṁ. 4.83.

अग्निकुण्डतस् (agnikuṇḍa-tas) *adv.* from the fire-pit विकीर्याग्निं तथा भूतमुत्थितं चाग्निकुण्डत: NītiPra. 3.13.

अग्निकुण्डत्रय (agnikuṇḍa-traya) *n.* the triad of fire-pits ततो विद्याधरी व्योम्नोऽवततार···। अग्निकुण्डत्रये वह्निमुज्ज्वलं समचिस्कृत् PārśvC. 3.935.

अग्निकुण्डनिभ (agnikuṇḍa-nibha) *adj.* resembling (i. e. as dreadful as) a fire-pit अग्निकुण्डनिभांस्तान्(असुरान्)स दृष्ट्वा पप्रच्छ तौ (दूतौ) पुन: GaṇeP. ii. 52.3.

अग्निकुण्डनिभेक्षण (agnikuṇḍanibhekṣaṇa) *adj.* who has (the third) eye resembling (i. e. blazing like) a fire-pit गिरिशम् ··· । पश्यन्ति चोमया सार्धम्···अग्निकुण्डनिभेक्षणम् MatsyaP. 132.19.

अग्निकुण्डपार्श्व (agnikuṇḍa-pārśva) *m. n.* the side (i. e. vicinity) of the fire-pit योगी नृपमग्निकुण्डपार्श्वे विमुच्य स्नानाय गत: PurāPraSaṁ. 103.8.

अग्निकुण्डप्रमाण (agnikuṇḍa-pramāṇa) *n.* the size of the fire-pit अग्निकुण्डप्रमाणं तु प्रमाणं समिधामपि । सर्वमेव यथोद्देशं वक्ष्यामि BṛParāSm. 11.37.

अग्निकुण्डप्रविष्ट (agnikuṇḍa-praviṣṭa) *adj.* who has entered a fire-pit बभूव नगरम्···। अग्निकुण्डप्रविष्टानां मन्त्रिणां भृत्यरोदनै: ।···अरण्यमिव YogVā. v. 46.34.

अग्निकुण्डमध्यस्थ (agnikuṇḍamadhya-stha) *adj.* situated (i. e. standing) in the middle of the fire-pit महादेव:···। यदग्निकुण्डमध्यस्थो लिङ्गमूर्तिर्व्यदृश्यत SkandP. i(2). 30.24.

अग्निकुण्डलिनी (agni-kuṇḍalinī) *f.* the vital power of an individual consisting of the lustre of fire (existing at the *mūlādhāra*, the mystic *cakra*) अग्निकुण्डलिनीमुत्थाप्य सूर्यकुण्डलिन्या संयोज्य LalitāSaBh. 56.20 (*on* 91)

अग्निकुण्डवत् (agnikuṇḍa-vat) *adv.* like a fire-pit दृशा: कराला ज्वलिताग्निकुण्डवत्···आदधेऽसकौ NemiC. 5.3.

अग्निकुण्डसम (agnikuṇḍa-sama) *adj.* [*f.* -ā] resembling (i. e. hot like) a fire-pit अग्निकुण्डसमा नारी घृतकुम्भसम: पुमान् VarāP. 146.38.

अग्निकुण्डसमुत्पन्न (agnikuṇḍa-samutpanna) *adj.* sprung from the fire-pit अग्निकुण्डसमुत्पन्ना: परमारा महाबला: BallāC. 86.5.

अग्निकुण्डस्थ (agnikuṇḍa-stha) *adj.* which exists in a fire-pit ज्वलद्रूपेऽग्निकुण्डस्थे क्ष्माख्यतत्त्वं शमं नयेत् JayāS. 16.262.

अग्निकुण्डा (agnikuṇḍā) *f.* name of the wife of Viśva विश्वाह्वेनाग्निकुण्डायां जातोऽभूत्तत्पुरोहित: PadmP.(Ra.) 85.51.

अग्निकुण्डापादानक (agnikuṇḍāpādāna-ka) *adj.* having the fire-pit as the *apādānakāraka* (from which separation takes place) अग्निकुण्डापादानकस्थूलरूपप्रादुर्भावे शीर्षस्य प्रथमत्वात् LalitāSaBh. 31.21 (*on* 55)

अग्निकुण्डायुध (agnikuṇḍāyudha) *adj.* having fire-pot as a weapon (हनुमान्) ददर्श···राक्षसस्य चरान्बहून् ।···अग्निकुण्डायुधांस्तथा Rāmā. v. 3.28.

अग्निकुण्डोद्भव (agnikuṇḍodbhava) *adj.* arising from the fire-pit वासिष्ठै: स्म कृतस्मयो वरशतैरस्त्यग्निकुण्डोद्भवो भूपाल: परमार इत्यभिधया ख्यातो महीमण्डले TilaMañ. 5.11; वासिष्ठै: सुकृतोद्भवोऽध्वरशतैरस्त्यग्निकुण्डोद्भवो भूपाल: परमार इत्यधिपति: सप्ताब्धिकाञ्चीभुव: SaraKaṇṭhā. 695.7.

अग्निकुमार (agnikumāra) *m.* **1** (Jainism) name of a group of Bhavanavāsin gods इन्द्रावग्निकुमाराणामग्निशिखाग्निमाणवौ TriṣaŚaPuC. i. 2.462; नाकिनोऽग्निकुमारका: । चितासु तासु तत्कालमग्निकायान् विचक्रिरे TriṣaŚaPuC. i. 6.549; ईशावग्निकुमाराणामग्निशिखाग्निमाणवौ TriṣaŚaPuC. ii. 3.512; उत्पन्नोऽग्निकुमारेषु स्मृत्वा वैरं करोम्यद: PāṇḍaC. 17.299; स्वामिनोऽङ्गं चितामध्ये विदधेऽथ पुरन्दर: । अग्नीनग्निकुमाराश्च विचक्रुस्तत्र वेगत: MalliC. 8.570; **2** name of a medicinal compound of mercury productive of digestive power, cf. **अग्निकुमारक**, दीपनोऽग्निकुमारोऽयं ग्रहण्यां च विशेषत: RasRaSa. 16.116; 16.151; समराङ्गणमेति पूर्णचन्द्रोदय एषोऽग्निकुमारदर्शिताध्वा Jīvān. 400.2; **3 i** name of Viṭṭhalācārya, Hall 222 [PW]; **3 ii** name of Kārttikeya [APTE]; **3 iii** name of the elder brother of Haradatta the author of Padamañjarī तातं पद्मकुमाराख्यं प्रणम्याम्बां श्रियं तथा । ज्येष्ठं चाग्निकुमाराख्यम् PadMañ. *on* KāśiVṛ. *on* P. i. 1.0.

अग्निकुमारक (agnikumāra-ka) *m.* a kind of compound of mercury निर्दिष्टोऽग्निकुमारको रसवरो देव्या तथा नन्दिना RasRaSa. 18.196; 18.168; टङ्कणं रसगन्धौ च समं भागत्रयं विषात् । कपर्दशंखौ त्रिनवौ वसुभागं मरीचकम् । दिनं जम्भाम्भसा पिष्टं भवेदग्निकुमारक: RaseCin. 9.77 (147.20); 9.83 (151.4); भक्षितो रक्तिकामात्रो रसस्त्वग्निकुमारक: । सन्निपातज्वरं हन्यात् BhāvPra.(Bhā.) viii. 1.593; *n.* a particular compound of mercury (together with iron dust) यमानी मरिचं शुण्ठी लवङ्गैलाविडङ्गकम् । प्रत्येकं तोलकं चूर्णं लौहचूर्णं तु तत्समम् । रसस्य गंधकस्यापि पलैकं कज्जलीकृतम् । घृतेन मधुना खाद्यं लौहमग्निकुमारकम् RaseCin. 9.313 (252.11)

अग्निकुमाराभ (agnikumārābha) *adj.* lustrous like the Agnikumāra (gods) सुनन्दानन्दजन्दाद्या: ··· । रेजुरग्निकुमाराभा भासयन्तो दशो दिश (? दिशो दश) PadmP.(Ra.) 73.172.

अग्निकुम्भ (agni-kumbha) *m.* **i** a (hot) pot with (burning) fire (in it) गोब्राह्मणाश्रय: स्पृष्टा यैरुच्छिष्टैर्नरेश्वर । तेषामेतेऽग्निकुम्भेषु लेलिह्यन्त्याहिता: करा: MārkP. 14.57; **ii** name of a person श्रुतस्त्वयाग्निकुम्भाख्य: ··· मूर्ख: KathāSaSāg. x. 5.14.